

Zame umetnost ni nekaj, kar lahko poseduješ

Maja Megla je kot novinarka več desetletij spremljala našo in svetovno kulturno sceno. V svoji zadnji knjigi Pogovori o vizualni umetnosti je zbrala 22 intervjujev z mednarodno priznanimi tujimi vizualnimi umetniki, kuratorji in kritiki

Sonja Javornik

V knjigi Pogovori o vizualni umetnosti Maje Megla so sicer zbrani intervjuji, ki jih je avtorica v Mladini in Delu objavila že pred leti. A ko se poglobiš v debate s pomembnimi umetniki in kuratorji, je jasno, da so njihove misli tudi danes sveže, prodorne, zanimive in vsekakor vredne branja. Maja Megla že nekaj let ni več novinarka, pač pa se je po doživetju izgorelosti lotila pisanja knjig. Z vsako navduši tudi strokovno javnost - njeno prvo knjigo o izgorelosti so recimo priporočali v branje celo zdravniki. Glede na to, da je kot novinarka več desetletij spremljala našo in svetovno kulturno sceno, je njena zadnja knjiga vsekakor delo, ki bi ga moral vzeti v roke vsak resen ljubitelj umetnosti.

Izdali ste tretjo knjigo. Po prvi knjigi, kjer ste pisali o izgorelosti in svoji izkušnji izvrstno dodali še strokovni del, ste lani izdali najprej psihološko obarvano knjigo o zlorabah, travmah, ranah, programiranih otroštva in ne nazadnje mehanizmih zdravljenja in osvobajanja, pred kratkim pa še Pogovore o vizualni umetnosti. Čeprav gre tu za zbirko vaših intervjujev, je tudi ta knjiga zelo osebna, kajne? Navsezadnje ste sogovornike tudi sami izbirali, spraševali o stvareh, ki so vam blizu ... V 25 letih novinarjenja sem naredila na stotine intervjujev, recimo z daljamo leta 2001 in Slavojem Žižkom leta 1992 še pred njegovim meteorskim vzponom v slavo, spremljala Laibach, Dragana Živadinova in skupino Irwin od njihovih začetkov, razcvet Moderne galerije in obiske čedalje večjih "zvezd" umetniškega in kuratorskega sveta, nastanek novih privatnih galerij in umetniških zbirk. Svoja novejša besedila sem imela shranjena, starejša pa ne, ker še niso bila digitalizirana. Lani sem se nekega sivega oktobrskega dne odpravila v Narodno in univerzitetno knjižnico in pregledala dvanajst let svojih časopisnih in revijalnih objav. Prsti so bili sicer črni od tiskarske barve, mi pa je potovanje v lastno preteklost obudilo obilje pozabljenih spominov na dogodke, srečanja, izkušnje. Brez slehernega načrtnega namena sem pregledovala vse zanimive pogovore s področja vizualne umetnosti in ugotovila, da jih je za več knjig. Šele takrat je zasijala ideja, da jih izdam v knjigi. Odbrala sem 22 pogovorov z mednarodno priznanimi tujimi vizualnimi umetniki, kuratorji in kritiki ter

vsakemu pogovoru dodala dva dela: podatkovnega s kratko biografijo o intervjuvancu ter osebnega s subjektivno, intimno zgodbo o srečanju. Ko sem pogovore prebirala, so me znova navdihnili. Vsakdo, ki se nas dotakne z modrostjo in znanjem, ki nam razširi duhovno in ustvarjalno obzorje, v nas pusti sled. Vsako od teh srečanj je bilo na neki način tudi osebno in intimno.

Ste morda razmišljali o tem, da bi knjigo prevedli, saj v njej nastopajo umetniki, ki jih pozna cel svet?

Nisem. Ti ljudje potujejo in gostujejo po vsem svetu. Na njih prežijo domači novinarji. Bi pa veljalo pomisliti obratno, kako bi razmišljanja naših umetnikov prelili v prevode in ponudili v tujino.

Vsakdo, ki se nas dotakne z modrostjo in znanjem, ki nam razširi duhovno in ustvarjalno obzorje, v nas pusti sled

Zelo zanimivo je, da ste se z mnogimi intervjuvanci pogovarjali večkrat v različnih obdobjih. Bi rekli, da ste se v tem času bolj spremenili vi ali oni?

Vsi se spreminjamo, vse se spreminja, vsak trenutek je sprememba. Sprememba je edina stalnica naših življenj. Ne vem za intervjuvance, lahko pa povem za sebe: vse je isto in vse drugače. Moje notranje občutenje sebe, drugih in sveta se je povsem spremenilo, četudi sem navzven še vedno ista jaz, le starejša in z več gubami. Še vedno pišem, le da sem nekaj članke, zdaj pa knjige. Nekaj sem ustvarjala v bučnem okolju časopisne redakcije, danes v samoti svoje delovne sobe. Spremenila se je hrupnost, ne pa delo. Pogoji so se spremenili, a ustvarjalna srž je ostala enaka. Le ena razlika se je zgodila: zadovoljstvo je mnogo večje. Ko ustvarjam knjige, lahko pišem od jutra do večera, teden za tednom, brez predaha. Ne čutim utrujenosti ali navlihanosti. Povprašajte moje prijatelje.

Maja Megla: "Še vedno pišem, le da sem nekaj članke, zdaj pa knjige." Foto: Nada Žgank

Potrdili vam bodo. Vstopim v čarobni svet in vse drugo, kar ga ne sestavlja, izgine. Ni večje nagrade od te radosti bivanja, raziskovanja in ustvarjanja.

Zakaj nas kdaj življenje preizkuša do skrajnih meja

Všeč mi je, da niste zgolj zbrali starih intervjujev, pač pa ste jim dodali še nekaj anekdot, podatkov ... Ste se ob prebiranju starih tekstov takoj spomnili, kako je tekel pogovor?

Običajno so najprej zvalovili številni vtisi, utrinki, podobe. In obudili so se spomini na tiste dele srečanj, ki niso bili objavljeni, vendar so bili meni bolj zanimivi. Recimo s performerjem in fotografom Ulayem sva debatirala o identiteti, ne samo o spolni, o moškosti in ženskosti, temveč tudi o tem, kaj nas dela to, kar smo. In ni se končalo z intervjujem. Imela sva še nekaj sni-

denj in doma hranim enajst popisanih listov njegovih razmišljanj, ki jih je prinesel na eno od srečanj. Ali pogovor z avstrijskim umetnikom in kuratorjem Petrom Weiblom, ko sva ugotovila, da oba obožujeva matematiko. Sama sem jo sedem let inštruirala in se z inštrukcijami preživljala na faksu v času študija primerjalne književnosti. Za debelo uro naju je odneslo stran od umetnosti v nove matematične teorije, ki mi jih je zavzeto zapisoval in ponazarjal na papirju. Zelo družabno je bilo na kosilu z enim najbolj cenjenih sodobnih še živčih umetnikov Iljo Kabakovom. Stari gospod Ilja je zelo naklonjen slovenski skupini Laibach, ki ji je prisluhnil v New Yorku. Hotel se mi je pridružiti na njihovem večernem koncertu v Kinu Šiška. Do večera pa je njegova iskrena namera, ki je nastala ob kosilu, popustila, saj je zaradi utrujenosti od potovanja ter jet laga omagal.

Te vaše anekdote so zagotovo pomemben prispevek, saj še dodatno spoznaš ljudi ... Je pa gotovo privilegij, če se lahko družiš s takimi osebnostmi. Omenili ste, da zdaj pišete v samoti, doma. So morda srečanja z zanimivimi intervjuvanci tisto, kar najbolj pogrešate od novinarstva?

Novinarstvo je zame način oziroma stil življenja. Ne moreš biti dopoldan novinar, popoldan in zvečer pa ne. Novinarstvo nima delovnika. Kot novinar ves čas bereš, preverjaš, spremljaš, raziskuješ, se pogovarjaš. Imaš odprte tipalke za odklone, kršitve in krivice ter si v lovu za dobrimi zgodbami in zanimivimi ljudmi. Vse to počnem še danes. V svoje zadovoljstvo. Velik del tega se prelije v knjige. Res pa je, da imam mnogo manj mednarodnih stikov.

Bosanski konceptualni umetnik Braco Dimitrijević vam je v prvem od dveh